

ปัญหาการติดตามตรวจสอบการบังคับ การตามยุทธศาสตร์ชาติตามรัฐธรรมนูญ และตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ ชาติ พ.ศ. 2560¹

Legal Issues in the Monitoring and Enforcement of the National Strategy under the Constitution of the Kingdom of Thailand and the National Strategies Preparation Act, B.E. 2560 (2017)

เฉลิมชนม์ บุญเกียรติสกุล²

Chalermchon Boonkiatsakul²

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ²

Office of the Constitutional Court²

E-mail : chalermchon.boon@stu.nida.ac.th

Received 26.12.2025 ➤ Revised 08.06.2026 ➤ Accepted 11.06.2026

บทคัดย่อ

บท ความนี้มุ่งศึกษาสถานะ บทบาท และพระราชนิติบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และผลในทางบังคับใช้ของ พ.ศ. 2560 โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ยุทธศาสตร์ชาติภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ยุทธศาสตร์ชาติกับกฎหมายมหาชนที่เกี่ยวข้อง

¹ บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายเพื่อการบริหาร) คณะนิติศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2568 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้รับทุนศึกษาต่อในระดับปริญญาโทตามข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเพื่อการบริหาร คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

² ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 เลขที่ 120 หมู่ 1 อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ชั้น 2 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

ได้แก่กฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง กฎหมายงบประมาณ กฎหมายวินัยการเงิน การคลัง กฎหมายจัดซื้อจัดจ้าง กฎหมายตรวจเงินแผ่นดิน และกฎหมายป้องกันและปราบปราม การทุจริต เพื่อพิจารณาว่ากลไกเหล่านี้สามารถ ควบคุม ติดตาม และบังคับให้หน่วยงานของรัฐ ดำเนินงานสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติได้ เพียงใด รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบแนวทางของ สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐสิงคโปร์ และ สหราชอาณาจักร การศึกษานี้เป็นการวิจัย เชิงเอกสาร โดยวิเคราะห์บทบัญญัติกฎหมาย เอกสารทางวิชาการ และเอกสารของหน่วยงานรัฐ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า แม้ยุทธศาสตร์ชาติจะ ถูกยกระดับให้เป็นกรอบผูกพันในการบริหาร ราชการแผ่นดิน และมีกลไกสนับสนุนผ่าน กฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ราชการ งบประมาณ การคลัง และการตรวจสอบ ภาครัฐ แต่ความเชื่อมโยงระหว่างกลไกดังกล่าว กับระบบติดตามและประเมินผลตามพระราช

บัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ยังไม่ชัดเจนเพียงพอ โดยเฉพาะการนำผลการ ประเมินไปใช้ประกอบการพิจารณางบประมาณ การกำกับการดำเนินงาน และการกำหนด ความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐ ขณะเดียวกัน มาตรา 26 ยังมีข้อจำกัดในการบังคับใช้ เนื่องจากถ้อยคำทางกฎหมายและภาระการพิสูจน์ ที่เกี่ยวข้องอาจทำให้การนำมาตรการดังกล่าว มาใช้ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยาก จึงเสนอให้ พัฒนากลไกการกำกับติดตามให้มีความชัดเจน ยิ่งขึ้น เชื่อมโยงผลการประเมินกับกระบวนการ บริหารและงบประมาณ กำหนดมาตรการ ความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับลักษณะของการ กำกับนโยบายสาธารณะ และเสริมสร้างความ โปร่งใส ความต่อเนื่อง และประสิทธิภาพของ ระบบติดตามและประเมินผล เพื่อให้ยุทธศาสตร์ ชาติสามารถบรรลุผลได้อย่างเป็นรูปธรรม มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์ชาติ, การติดตาม และประเมินผล, การบังคับใช้กฎหมาย, การกำกับดูแล, ความรับผิดชอบในการใช้อำนาจรัฐ

Abstract

This article examines the status, roles, and legal effects of the National Strategy under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017) and the National Strategy Preparation Act B.E. 2560 (2017). The study analyzes the relationship between the National Strategy and relevant public

law frameworks, including laws governing public administration, administrative procedure, budgeting, fiscal discipline, public procurement, state audit, and anti-corruption measures, in order to assess the extent to which these mechanisms can supervise, monitor, and ensure that state agencies operate in accordance

with the National Strategy. The study also employs a comparative approach by examining the legal frameworks of the Republic of Korea, the Republic of Singapore, and the United Kingdom. This research adopts a documentary methodology based on the analysis of legislation, academic literature, and official governmental documents.

The findings indicate that, although the National Strategy has been elevated as a binding framework for public administration and is supported by various legal mechanisms relating to public administration, budgeting, fiscal management, and public accountability, the relationship between such mechanisms and the monitoring and evaluation system established under the National Strategy Preparation Act B.E. 2560 (2017) remains insufficiently articulated. In particular, greater clarity is needed regarding the use of evaluation results in budgetary consideration, administrative

supervision, and the determination of accountability for state agencies. Furthermore, the enforcement of Section 26 remains subject to practical limitations due to the ambiguity of certain legal terms and the evidentiary burden associated with its application. The study therefore proposes strengthening the coherence of the monitoring framework, improving the integration of evaluation outcomes into administrative and budgetary processes, developing accountability measures appropriate to the nature of public policy governance, and enhancing the transparency, continuity, and effectiveness of monitoring and evaluation mechanisms. These measures would contribute to a more effective implementation of the National Strategy in practice.

Keywords: National Strategy, Monitoring and Evaluation, Law Enforcement, Governance, State Power Liability

1. บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นกรอบเป้าหมายการพัฒนาประเทศระยะยาวที่มีผลผูกพันต่อรัฐบาล คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานของรัฐในทุกมิติ ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย

การจัดทำแผนพัฒนาระดับต่าง ๆ ไปจนถึงกระบวนการจัดสรรงบประมาณ ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศพัฒนาไปอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืนตามเจตนารมณ์ของมาตรา 65 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดให้ยุทธศาสตร์ชาติเป็น “แนวทางในการจัดทำนโยบาย และแผนพัฒนาประเทศในระยะยาว” อย่างมีเอกภาพ ต่อเนื่อง และ

ตรวจสอบได้ เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 เพื่อเป็นกลไกทางกฎหมายสำหรับจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ การกำกับติดตาม และการประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีกลไกในเชิงกฎหมายรองรับอย่างเป็นระบบ แต่เมื่อพิจารณาการบังคับใช้จริงกลับพบปัญหาสำคัญหลายประการ ทั้งในด้านโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้อง อำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล ตลอดจนความชัดเจนของมาตรการบังคับใช้และผลในทางกฎหมาย ซึ่งอาจส่งผลให้ยุทธศาสตร์ชาติไม่สามารถทำหน้าที่เป็นกรอบการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

ประเด็นแรก คือ ความชัดเจนของผลผูกพันทางกฎหมายของยุทธศาสตร์ชาติ แม้พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 จะกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และกำหนดกลไกการติดตามตรวจสอบ และรายงานผลไว้แล้วก็ตาม แต่ยังมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า กลไกดังกล่าวสามารถก่อให้เกิดผลผูกพันต่อการกำหนดนโยบาย การดำเนินโครงการ และการใช้งบประมาณของหน่วยงานของรัฐได้มากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะเมื่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติมีบทบาทหลักในลักษณะของการกำกับ ติดตาม และเสนอข้อสังเกต มากกว่าการใช้อำนาจทางปกครองโดยตรง จึงก่อให้เกิดข้อสงสัยว่ายุทธศาสตร์ชาติจะสามารถทำหน้าที่เป็นกรอบกำกับการดำเนินงานของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใดในทางปฏิบัติ

ประเด็นที่สอง คือ ความเหมาะสมของการกำหนดระยะเวลาการบังคับใช้ยุทธศาสตร์ชาติดาวนานถึง 20 ปี ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 แม้มีเจตนารมณ์เพื่อสร้างความต่อเนื่องของนโยบาย แต่ระยะเวลาดังกล่าวอาจจำกัดความยืดหยุ่นของรัฐบาลในการปรับตัวต่อบริบทเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในระบบประชาธิปไตยที่รัฐบาลเปลี่ยนแปลงตามวาระ อีกทั้งกระบวนการทบทวนหรือแก้ไขยุทธศาสตร์ชาติทุก 5 ปี แม้มีบัญญัติไว้ แต่ต้องผ่านหลายขั้นตอน จึงอาจไม่สามารถตอบสนองต่อวิกฤติการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างทันทั่วถึง

ประเด็นที่สาม คือ ความมีประสิทธิภาพของมาตรการติดตามและประเมินผล แม้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะมีหน้าที่ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี และรัฐสภา แต่ยังมีข้อพิจารณาว่าผลการประเมินดังกล่าวสามารถนำไปสู่การแก้ไขหรือปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด อีกทั้งการประเมินผลส่วนใหญ่ยังดำเนินการภายในฝ่ายบริหาร จึงอาจก่อให้เกิดข้อกังวลเกี่ยวกับความเป็นกลาง ความโปร่งใส และระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนหรือองค์กรภายนอกในการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็นที่สี่ คือ ความเพียงพอของมาตรการบังคับใช้ตามกฎหมาย แม้พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 จะกำหนดกลไกการแจ้งข้อเสนอแนะ การรายงานผล

การเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี และมาตรการตามมาตรา 26 ไว้แล้วก็ตาม แต่ยังมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า มาตรการดังกล่าวมีความเหมาะสมและเพียงพอสำหรับการกำกับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติหรือไม่ โดยเฉพาะในส่วนของการเชื่อมโยงระหว่างผลการติดตามประเมินผลกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณ การประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน และความรับผิดชอบของผู้บริหาร ซึ่งล้วนเป็นกลไกสำคัญที่มีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะในทางปฏิบัติ

จากประเด็นทั้งสี่ประการดังกล่าว แม้ยุทธศาสตร์ชาติจะถูกออกแบบให้เป็นกรอบพัฒนาประเทศที่มีสถานะทางกฎหมายสูง และมีกลไกทางกฎหมายรองรับในหลายด้าน แต่ยังมีประเด็นที่ควรพิจารณาถึงความชัดเจน ความเหมาะสม และประสิทธิผลของกลไกดังกล่าวในการกำกับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ความเหมาะสมของมาตรการดังกล่าว และนำมาตราการของต่างประเทศได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหราชอาณาจักรมาเปรียบเทียบเพื่อเสนอแนวทางพัฒนากลไกทางกฎหมายของไทยให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

2.2 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทย และ

ต่างประเทศ

2.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทย และต่างประเทศ

2.4 เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์พิจารณาบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ การติดตาม ตรวจสอบ และการบังคับใช้ยุทธศาสตร์ชาติในประเทศไทย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 รวมถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาจะพิจารณาถึงความเหมาะสมของมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวในการกำกับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปรียบเทียบกับมาตรการกำกับดูแลที่ใช้ในต่างประเทศได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร ทั้งนี้ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ และเพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงบทบัญญัติหรือกลไกที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. สมมติฐานของการศึกษา

สมมติฐานของการศึกษานี้ตั้งอยู่บนข้อพิจารณาว่า แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติการจัดทำ

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 จะกำหนดให้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นกรอบในการบริหารราชการแผ่นดิน และวางกลไกทางกฎหมายสำหรับการจัดทำ การติดตาม และการประเมินผลไว้แล้ว แต่ยังมีประเด็นที่ควรพิจารณาถึงความชัดเจนของผลผูกพันทางกฎหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ความเหมาะสมของการกำหนดกรอบระยะเวลา 20 ปี ประสิทธิภาพของมาตรการติดตาม และประเมินผล ตลอดจนความเพียงพอของมาตรการบังคับใช้ตามกฎหมาย ทั้งนี้ กลไกดังกล่าวอาจยังไม่สามารถเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติกับการกำหนดนโยบาย การดำเนินงาน และการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงอาจส่งผลให้ยุทธศาสตร์ชาติไม่สามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือกำกับการบริหารราชการแผ่นดินได้อย่างเต็มประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

5. วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยอาศัยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากบทบัญญัติของกฎหมายไทยและต่างประเทศ ตำราทางกฎหมาย บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยเอกสารของหน่วยงานภาครัฐและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยกับต่างประเทศ อันจะเป็นแนวทางในการนำเสนอข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงกฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการติดตามตรวจสอบการบังคับการตามยุทธศาสตร์ชาติตามรัฐธรรมนูญ และตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

(1) ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

จากการศึกษาพบว่า แผนระดับชาติเป็นมาตรการที่รัฐใช้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว และใช้เป็นหลักสำหรับกำกับการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปในแนวเดียวกัน ทั้งในด้านนโยบาย การจัดทำแผนงาน การใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง และการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ แผนระดับชาติจึงมิใช่เพียงเอกสารแสดงเจตนารมณ์ของรัฐ หากต้องมีสาระเพียงพอที่จะทำให้หน่วยงานของรัฐนำไปใช้เป็นหลักในการปฏิบัติราชการได้จริง กล่าวคือ ต้องกำหนดเป้าหมาย ภารกิจสำคัญ หน่วยงานรับผิดชอบ และวิธีติดตามผลไว้อย่างเหมาะสม เพื่อให้แผนดังกล่าวมีผลต่อการดำเนินงานของรัฐอย่างแท้จริง มิใช่คงอยู่เพียงในระดับถ้อยคำทางนโยบาย (United Nations Environment Programme, 2016, p.41)

หลักทั่วไปของการจัดทำแผนระดับชาติยังตั้งอยู่บนแนวคิดเรื่องการดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วยการประเมินผลของแผนเดิม การจัดทำแผนใหม่ การติดตามผล และการทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไขในรอบต่อไป

กระบวนการดังกล่าวทำให้แผนระดับชาติมีลักษณะเป็นเครื่องมือกำกับการบริหารราชการแผ่นดินอย่างต่อเนื่อง มิใช่เป็นเพียงการกำหนดเป้าหมายเพียงครั้งเดียวแล้วปล่อยให้แต่ละหน่วยงานใช้ดุลพินิจแยกส่วนกันไป นอกจากนี้การจัดทำแผนในระดับชาติยังเกี่ยวข้องกับการกำหนดหน่วยงานกลางสำหรับประสานงานและติดตามการดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ด้วย เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการกำหนดภารกิจของรัฐทั้งประเทศ (United Nations Environment Programme, 2016, pp.41-44) อย่างไรก็ดี การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติให้มีผลผูกพันในทางกฎหมายย่อมต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะหลักความชอบธรรมของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง และหลักความยืดหยุ่นในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งต้องสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2562, หน้า 85-102)

สำหรับประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ได้ยกระดับยุทธศาสตร์ชาติให้มีฐานะเป็นกรอบผูกพันในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และให้การจัดทำแผนในระดับรอง ตลอดจนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีต้องอยู่ภายใต้กรอบดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 5 ผลของบทบัญญัติเหล่านี้ทำให้ยุทธศาสตร์ชาติมีฐานะ

สูงกว่านโยบายของรัฐบาลทั่วไป และทำหน้าที่เป็นหลักสำหรับกำกับการตัดสินใจของรัฐในเรื่องสำคัญต่าง ๆ อย่างเป็นทางการ

ภายใต้กฎหมายดังกล่าว แผนระดับชาติของไทยถูกกำหนดให้มีลำดับชั้นอย่างชัดเจน กล่าวคือ มيثุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับสูงสุด แผนระดับที่สองทำหน้าที่ถ่ายทอดเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่ทิศทางการพัฒนาและนโยบายระดับชาติ และแผนระดับที่สามทำหน้าที่ถ่ายทอดเป้าหมายดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติราชการของแต่ละหน่วยงาน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี, 2565, หน้า 10-13) โดยพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 กฎหมายได้กำหนดลำดับของแผนระดับชาติไว้อย่างชัดเจน โดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับสูงสุด แผนระดับที่สองทำหน้าที่แปลงเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่ทิศทางการพัฒนาประเทศ และแผนระดับที่สามทำหน้าที่นำเป้าหมายดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐแต่ละแห่ง การกำหนดลำดับเช่นนี้ทำให้สามารถตรวจสอบได้ว่าการจัดทำแผนงาน การดำเนินโครงการ และการใช้งบประมาณของหน่วยงานต่าง ๆ ยังคงสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้ กฎหมายยังได้กำหนดกลไกสำหรับติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติไว้อย่างเป็นระบบ โดยให้คณะรัฐมนตรีกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการติดตามประเมินผลให้หน่วยงานของรัฐรายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และให้มีการจัดทำ

รายงานเสนอต่อคณะกรรมการ คณะรัฐมนตรี และรัฐสภา เพื่อให้สามารถตรวจสอบความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการจัดทำ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 23 และ มาตรา 24) ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐดำเนินการ ไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท กฎหมายยังกำหนดขั้นตอนให้มีการแจ้งแก้ไข ปรับปรุง การรายงานผลการแก้ไข และการ ตรวจสอบความรับผิดชอบของหน่วยงานหรือหัวหน้า หน่วยงานที่ไม่ดำเนินการตามหน้าที่โดยไม่มีเหตุ อันสมควร ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงาน ของรัฐผ่านการเปิดเผยข้อมูลและการแจ้งเหตุ เมื่อพบการดำเนินงานที่ไม่สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ (พระราชบัญญัติการจัดทำ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 23-27) จึงอาจกล่าวได้ว่า กฎหมายไทยมิได้กำหนด ยุทธศาสตร์ชาติไว้เพียงเพื่อแสดงทิศทางการ พัฒนาประเทศเท่านั้น แต่ยังได้กำหนดหน้าที่ ของหน่วยงาน กลไกการติดตามผล และ มาตรการตรวจสอบความรับผิดชอบไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐเป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ดี การยกระดับแผนระดับชาติให้ มีผลผูกพันทางกฎหมายย่อมนำไปสู่ประเด็น สำคัญในทางกฎหมายมหาชน กล่าวคือ การ ดำเนินการของฝ่ายปกครองต้องอยู่ภายใต้ หลักความชอบด้วยกฎหมายหรือหลักความ อยู่ภายใต้กฎหมายของฝ่ายปกครอง โดยใน ทางกฎหมายปกครองฝรั่งเศสมีการอธิบายว่า ปัจจุบันไม่ควรเข้าใจหลักดังกล่าวจำกัดอยู่เพียง

“หลักความชอบด้วยกฎหมาย” ในความหมาย แคบที่ฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ลายลักษณ์อักษรเท่านั้น หากแต่ฝ่ายปกครอง ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายทั้งระบบ จึงควรเข้าใจ ในฐานะหลักความชอบด้วยระบบกฎหมาย หรือ *principe de juridicité* ซึ่งหมายถึงการ ที่การกระทำของฝ่ายปกครองต้องไม่ขัดต่อ กฎเกณฑ์ทางกฎหมายทุกระดับที่มีผลผูกพัน ต่อฝ่ายปกครอง (Jean-Claude Ricci and Frédéric Lombard, 2024, pp.8-9) ดังนั้น แม้ยุทธศาสตร์ชาติจะมีสถานะเป็นแผนระดับสูง ของรัฐ แต่การนำยุทธศาสตร์ชาติมาใช้เป็น แนวทางในการสั่งการ จำกัดสิทธิ หรือกำหนด ความรับผิดชอบของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐ ย่อมต้องมีบทบัญญัติกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน มิฉะนั้น อาจเกิดปัญหาการใช้อำนาจเกินขอบเขต และกระทบต่อหลักความแน่นอนของกฎหมายได้

นอกจากนี้ หลักความได้สัดส่วนยังมีความ สำคัญต่อการบังคับใช้แผนระดับชาติ เนื่องจาก มาตรการที่รัฐกำหนดเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ชาติต้องมีความเหมาะสม จำเป็น และไม่ก่อภาระเกินสมควรแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง (ศาสตราจารย์ วิริยะนพวงศ์, 2567, หน้า 13) จากการ ศึกษาจึงพบว่า การทำให้ยุทธศาสตร์ชาติสามารถ มีผลในทางกฎหมายได้อย่างแท้จริงจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การกำหนด สถานะและหน้าที่ของหน่วยงานให้ชัดเจน การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติกับการจัดทำ งบประมาณและการปฏิบัติราชการ การมีกลไก ติดตามและประเมินผลที่ตรวจสอบได้ และ การออกแบบมาตรการบังคับใช้ที่เหมาะสมกับ ลักษณะของการไม่ปฏิบัติตาม โดยไม่พึ่งพา

มาตรการทางอาญาหรือวินัยที่รุนแรงเกินสมควร (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2564, หน้า 145-150)

เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ อาจจำแนกแนวทางการทำให้แผนระดับชาติมีผลในทางปฏิบัติได้อย่างน้อยสามลักษณะสำคัญ ลักษณะแรกคือการใช้กฎหมายแม่บทเป็นฐานของการกำหนดแผนระดับชาติและกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานไว้อย่างชัดเจน ลักษณะที่สองคือการใช้กฎหมายหลายฉบับทำงานสอดรับกัน เพื่อให้แผนเชื่อมต่อกับงบประมาณ การบริหารราชการ และการตรวจสอบ และลักษณะที่สามคือการผูกแผนระดับชาติเข้ากับกลไกตรวจสอบของรัฐสภาและองค์กรอิสระ เพื่อให้ฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานตามแผน โดยความต่างของทั้งสามแนวทางนี้มีได้อยู่ที่การมีหรือไม่มีแผน หากแต่อยู่ที่วิธีทำให้แผนก่อผลในทางกฎหมายและทางปกครองได้จริง สำคัญที่ได้จากการพิจารณารูปแบบดังกล่าวก็คือ แผนระดับชาติจะมีผลในทางปฏิบัติได้เพียงใด มิได้ขึ้นอยู่กับกำหนดยกเลิกละ โทษไว้หนักเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับกำหนดยกเลิกละโทษให้ชัด การเชื่อมแผนเข้ากับการจัดทำงบประมาณและการปฏิบัติราชการให้แน่นนอน และการมีกลไกตรวจสอบที่สามารถทำงานได้จริง ทั้งจากฝ่ายนิติบัญญัติ องค์กรอิสระ และภาคประชาชน (OECD, 2014, pp.38-59)

จากการศึกษาจึงสรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ชาติจะสามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือทางกฎหมายในการกำกับทิศทางการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อมีการออกแบบ

ให้สอดคล้องกับหลักนิติรัฐ หลักธรรมาภิบาล หลักความได้สัดส่วน และหลักความรับผิดชอบ ต่อสาธารณะ พร้อมทั้งมีกลไกทางกฎหมายที่รองรับการบังคับใช้ในทางปฏิบัติอย่างเหมาะสม

(2) ผลการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบการบังคับการตามยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติไว้หลายระดับ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 กำหนดให้รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และให้การจัดทำแผนต่าง ๆ ต้องสอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อผลักดันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ขณะที่พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 5 ได้กำหนดให้ยุทธศาสตร์ชาติมีระยะเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ โดยหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการกำหนดนโยบายของคณะรัฐมนตรี การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนระดับชาติด้านความมั่นคง แผนอื่นของรัฐ และการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้วย ส่วนมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีผู้แทนจากฝ่ายการเมือง

หน่วยงานด้านความมั่นคง หน่วยงานด้านเศรษฐกิจ และผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายสาขาเข้าร่วม ทำให้การกำหนดทิศทางการยุทธศาสตร์ชาติอยู่ภายใต้กลไกของคณะกรรมการระดับชาติ

นอกจากการกำหนดสถานะของยุทธศาสตร์ชาติแล้ว พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ยังได้วางกลไกติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลไว้โดยเฉพาะ กล่าวคือ มาตรา 23 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีวางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล มาตรา 24 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐรายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และให้สำนักงานจัดทำรายงานสรุปผลประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรัฐสภา มาตรา 25 และมาตรา 26 กำหนดขั้นตอนกรณีหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท รวมถึงการแจ้งให้แก้ไขภายในหกสิบวัน และกรณีไม่ดำเนินการโดยไม่มีเหตุอันสมควรอาจนำไปสู่การตรวจสอบโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ส่วนมาตรา 27 กำหนดให้มีการเผยแพร่รายงานต่อประชาชนและเปิดช่องทางให้ประชาชนแจ้งเหตุเมื่อพบว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท และในระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 ข้อ 5 ได้กำหนดให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจัดให้มีและพัฒนาระบบสำหรับใช้ติดตาม ตรวจสอบ

และประเมินผล โดยระบบดังกล่าวต้องสามารถประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการติดตามผล เปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น และกำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐต้องเชื่อมโยงฐานข้อมูลของหน่วยงานเข้ากับระบบที่สำนักงานจัดให้มีขึ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า การกำกับดูแลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยมิได้อยู่เฉพาะในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 เท่านั้น หากแต่ยังเชื่อมโยงกับกฎหมายด้านงบประมาณ การเงินการคลัง และการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐหลายฉบับ ซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนให้การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเป็นไปในทิศทางเดียวกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ในส่วนของการจัดสรรและการใช้จ่ายงบประมาณ พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 ได้กำหนดให้การจัดทำงบประมาณ การบริหารงบประมาณ การควบคุมงบประมาณ การประเมินผล และการรายงานต้องสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐตามมาตรา 6 และกำหนดให้หน่วยรับงบประมาณใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ตามมาตรา 7 และมาตรา 8 นอกจากนี้มาตรา 10(4) ยังบัญญัติให้เอกสารประกอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีต้องแสดงผลสัมฤทธิ์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ขณะที่มาตรา 16 และมาตรา 23 กำหนดให้งบประมาณรายจ่ายบูรณาการและการจัดทำงบประมาณต้องคำนึงถึงยุทธศาสตร์ชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล และภารกิจของหน่วยงานของรัฐ อันสะท้อนให้เห็นว่ากฎหมายงบประมาณได้ เชื่อมการจัดสรรทรัพยากรของรัฐเข้ากับการ ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติอย่างชัดเจน ขณะเดียวกันพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 ยังได้วางกลไกติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐไว้ด้วย โดยมาตรา 19 (7) กำหนดให้ผู้อำนวยการสำนั กงบประมาณมีหน้าที่ติดตามและประเมินผล การดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงานและแผนการ ใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยรับงบประมาณ ขณะที่มาตรา 46 ถึงมาตรา 48 กำหนดให้มี ระบบติดตามและประเมินผลทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการใช้จ่ายงบประมาณ รวมทั้งกำหนด ให้หน่วยรับงบประมาณต้องจัดให้มีการประเมิน ผลภายในหน่วยงานอย่างต่อเนื่องและเปิดเผย ต่อสาธารณชน หากผลการดำเนินงานไม่เป็นไป ตามเป้าหมายหรือตัวชี้วัดที่กำหนด ผู้อำนวยการ สำนังบประมาณสามารถเสนอให้มีการปรับปรุง แก้ไข และรายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการ ตามที่เห็นสมควรได้ และพระราชบัญญัติวินัย การเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ยังทำ หน้าที่เป็นกลไกกำหนดกรอบวินัยทางการคลัง ของประเทศ โดยมาตรา 6 กำหนดให้การ ดำเนินนโยบายการคลัง การจัดทำงบประมาณ การใช้จ่ายเงิน และการก่อหนี้ของรัฐต้องเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ ขณะที่มาตรา 13 ถึงมาตรา 16 กำหนดให้มี แผนการคลังระยะปานกลางเพื่อใช้เป็นกรอบ ในการวางแผนทางการคลังและการจัดทำ งบประมาณของรัฐ และมาตรา 19 กำหนดให้

การเสนอกฎหมายงบประมาณรายจ่ายประจำปี ต้องแสดงผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่คาดว่าจะ ได้รับ รวมถึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้การดำเนิน นโยบายทางการคลังของรัฐต้องเชื่อมโยงกับ เป้าหมายการพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้ใน ยุทธศาสตร์ชาติด้วย

ส่วนในด้านการตรวจสอบและความรับผิดชอบ พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 มาตรา 52 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จ่ายเงิน หรือก่อหนี้ผูกพันโดยฝ่าฝืนกฎหมายหรือ ระเบียบที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบใช้ความเสียหาย แก่หน่วยงานของรัฐ ขณะที่พระราชบัญญัติวินัย การเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 มาตรา 79 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีระบบ ตรวจสอบภายใน ระบบควบคุมภายใน และ การบริหารความเสี่ยง และมาตรา 80 เชื่อมโยง การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของรัฐเข้ากับกลไก การตรวจเงินแผ่นดินตามกฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ยังทำหน้าที่เป็นกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจ ของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยมาตรา 28 ให้อำนาจ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการไต่สวนกรณี เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดฐานทุจริตต่อ หน้าที่ กระทำความผิดต่อหน้าที่ราชการ หรือ จงใจใช้อำนาจขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ขณะที่มาตรา 32 ให้อำนาจเสนอแนะมาตรการ และแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติราชการหรือ กฎหมายที่อาจเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตได้ ดังนั้น แม้กฎหมายดังกล่าวจะมีได้มีวัตถุประสงค์

เพื่อกำกับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติโดยตรง แต่ก็เป็กลไกสำคัญที่ช่วยควบคุมตรวจสอบ และกำหนดความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐในกรณีที่มีการใช้อำนาจหรือบริหารงบประมาณโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

นอกจากนี้ ยังพบว่ากระบวนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยอาศัยกลไกการควบคุมผ่านระบบงบประมาณและสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานรัฐควบคู่กันไป กล่าวคือ การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐต้องเริ่มจากการจัดทำแผนงานและค่าของงบประมาณให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับต่าง ๆ ก่อนเสนอผ่านลำดับชั้นการบริหารจากระดับกอง กรม กระทรวง ไปยังสำนักงบประมาณ คณะรัฐมนตรี และรัฐสภาเพื่อพิจารณาอนุมัติงบประมาณตามลำดับ ส่งผลให้กระบวนการจัดทำงบประมาณทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการควบคุมและกำกับให้การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเป็นไปตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565, หน้า 10-13)

ตัวอย่างเช่น หากหน่วยงานระดับกอง ประสงค์จะจัดทำโครงการใด โครงการดังกล่าว ย่อมต้องถูกจัดทำเป็นแผนงานและค่าของงบประมาณภายใต้กรอบภารกิจของกรม ก่อนเสนอต่อกระทรวงเพื่อกำหนดกรอบความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และแผนระดับรอง จากนั้นจึงเสนอต่อสำนักงบประมาณ คณะรัฐมนตรี และรัฐสภาเพื่อพิจารณาตามลำดับ กระบวนการดังกล่าวสะท้อนว่า การควบคุมให้การดำเนินงานของรัฐเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติมิได้เกิดขึ้น

เฉพาะในชั้นการติดตามประเมินผลภายหลังเท่านั้น แต่เกิดขึ้นตั้งแต่ชั้นการจัดทำแผน และค่าของงบประมาณ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ควรพิจารณา ยังคงอยู่ที่ว่า ผลการติดตามและประเมินผลตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 23-27 จะถูกนำกลับไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกลั่นกรองค่าของงบประมาณ การอนุมัติโครงการ หรือการกำหนดความรับผิดชอบผู้บริหารหน่วยงานของรัฐในรอบถัดไปอย่างไร เพราะกฎหมายยังมิได้กำหนดผลในทางปฏิบัติของรายงานดังกล่าวไว้ อย่างชัดเจน และในทางปฏิบัติจากกรณีการนำระบบ eMENSCR มาใช้กับงบประมาณจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การติดตามและประเมินผลตามยุทธศาสตร์ชาติได้ถูกนำมาใช้ในระดับพื้นที่จริง โดยจังหวัดฉะเชิงเทราได้รับการจัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 47 โครงการ วงเงินรวม 252,407,800 บาท และหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณต้องนำข้อมูลโครงการเข้าสู่ระบบ eMENSCR ตั้งแต่ข้อมูลความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาจังหวัด ตลอดจนต้องรายงานความก้าวหน้าเป็นรายไตรมาสผ่านระบบดังกล่าว อย่างไรก็ตาม งานวิจัยกรณีศึกษาดังกล่าวพบปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ เช่น ความซ้ำซ้อนของระบบ eMENSCR กับระบบติดตามประเมินผลอื่น ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในการเชื่อมโยงโครงการกับแผนระดับต่าง ๆ การโยกย้ายเจ้าหน้าที่ที่ทำให้การปฏิบัติงานขาดความต่อเนื่อง และความไม่เสถียรของระบบเมื่อมีผู้ใช้งาน

จำนวนมากพร้อมกัน ตัวอย่างนี้จึงสะท้อนว่าประเทศไทยมีกลไกติดตามและประเมินผลตามยุทธศาสตร์ชาติในทางปฏิบัติแล้ว แต่ประสิทธิภาพของกลไกดังกล่าวยังขึ้นอยู่กับความชัดเจนของระบบข้อมูล ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน และการนำผลการติดตามไปใช้ประกอบการตัดสินใจด้านแผนและงบประมาณในรอบถัดไป (ปัญญาธิรา รอดผล, 2562, หน้า 3-7)

เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ พบว่าสาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร ต่างใช้กลไกทางกฎหมายที่เชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ การบริหารราชการงบประมาณ และการตรวจสอบผลการดำเนินงานเข้าด้วยกัน แม้ว่ารูปแบบทางกฎหมายจะแตกต่างกันก็ตาม โดยสาธารณรัฐเกาหลีใช้กฎหมายแม่บทเฉพาะด้าน (Framework Acts) เป็นฐานทางกฎหมายในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาประเทศ พร้อมกำหนดให้มีหน่วยงานกลางรับผิดชอบการกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (Cheong & Cho, 2024, pp.177-197) สำหรับสาธารณรัฐสิงคโปร์ Public Sector (Governance) Act 2018 เป็นตัวบทกฎหมายที่กำหนดหลักการกำกับดูแลหน่วยงานภาครัฐโดยมาตรา 3 ระบุวัตถุประสงค์ของกฎหมายในการสร้างมาตรฐานด้านธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบขององค์กรภาครัฐ รวมทั้งสนับสนุนการทำงานแบบ whole-of-government ส่วนมาตรา 4 ให้อำนาจรัฐมนตรีออกคำสั่งเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลในเรื่องสำคัญ เช่น การจัดการทรัพยากรการเงิน เทคโนโลยีสารสนเทศ และการใช้ข้อมูล

ร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ ขณะเดียวกัน Digital Government Blueprint ค.ศ. 2020 เป็นเอกสารนโยบายที่ใช้กำหนดทิศทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของสิงคโปร์ โดยมุ่งให้หน่วยงานของรัฐใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีในการกำหนดนโยบาย การปฏิบัติงาน และการให้บริการประชาชน รวมทั้งเน้นการบูรณาการระหว่างนโยบาย การปฏิบัติ และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับประสิทธิภาพของภาครัฐ (Digital Government Blueprint, 2020, pp.1-22) ขณะที่สหราชอาณาจักรให้ความสำคัญกับกลไกการตรวจสอบของรัฐสภา การกำกับดูแลด้านงบประมาณของ HM Treasury และการตรวจสอบประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณโดย National Audit Office ซึ่งทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง (National Infrastructure and Service Transformation Authority, 2025, pp.5-6)

จากการศึกษาจึงพบว่า ความแตกต่างระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศมีได้อยู่ที่การมีหรือไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ เนื่องจากประเทศไทยมีกลไกทางกฎหมายรองรับอยู่แล้วหลายระดับ ทั้งกลไกการบริหารราชการ การจัดท่างบประมาณ การตรวจสอบทางการคลัง การตรวจสอบโดยองค์กรอิสระ และการมีส่วนร่วมของประชาชน หากแต่อยู่ที่ระดับความชัดเจนในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกลไกเหล่านี้กับพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 โดยเฉพาะการเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ

แผนระดับรอง ค่าของงบประมาณ การอนุมัติโครงการ การติดตามผล และความรับผิดชอบของผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีการดำเนินงานไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

ทั้งนี้ ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญมิใช่การสรุปว่าประเทศไทยขาดมาตรการบังคับใช้ แต่คือการทำให้เห็นอย่างเป็นระบบว่า มาตรการที่มีอยู่ในกฎหมายหลายฉบับสามารถทำงานร่วมกันได้เพียงใด และยังมีจุดใดที่ต้องทำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น หลักเกณฑ์การตีความคำว่า “จงใจ” และ “ไม่มีเหตุอันสมควร” ตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 การนำผลการติดตามประเมินผลไปใช้ประกอบการพิจารณางบประมาณ และการกำหนดลำดับมาตรการตอบสนองต่อหน่วยงานที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ดังนั้น ผลการศึกษาจึงชี้ให้เห็นว่า ระบบกฎหมายไทยมีฐานรองรับการติดตามตรวจสอบยุทธศาสตร์ชาติอยู่แล้ว แต่ยังควรพัฒนาการเชื่อมโยงระหว่างกฎหมายยุทธศาสตร์ชาติ กฎหมายงบประมาณ กฎหมายวินัยการเงินการคลัง กฎหมายจัดซื้อจัดจ้าง กฎหมายตรวจเงินแผ่นดิน และกฎหมายป้องกันการทุจริตให้ปรากฏชัดในทางปฏิบัติ เพื่อให้การบังคับใช้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักนิติรัฐมากขึ้น นอกจากนี้ ในมิติของการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบโดยภาคประชาชน ยังปรากฏข้อวิพากษ์จากภาคประชาสังคมว่า กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติช่วงแรกยังมีข้อจำกัดด้านการรับฟังความคิดเห็น และประชาชนทั่วไปยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมไม่มากนัก (ไอลอว์, 2560)

ประเด็นดังกล่าวสะท้อนว่า ปัญหาของยุทธศาสตร์ชาติไม่ได้มีเพียงมิติของกฎหมายและงบประมาณเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และความชอบธรรมของกลไกติดตามตรวจสอบในระบอบประชาธิปไตยด้วย

(3) ผลการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐเกาหลี และสหราชอาณาจักร เปรียบเทียบกับประเทศไทยพบว่า กลไกการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ระดับชาติของแต่ละประเทศมิได้อาศัยเพียงการประกาศแผนหรือการกำหนดเป้าหมายทางนโยบายเท่านั้น หากแต่ต้องมีการเชื่อมโยงแผนระดับชาติ เข้ากับการบริหารราชการ การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ และความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ความแตกต่างระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ จึงมีได้อยู่ที่ประเทศไทยไม่มีกรอบกฎหมายรองรับยุทธศาสตร์ชาติ เพราะประเทศไทยมีทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 และพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายหลัก หากแต่อยู่ที่ระดับความเชื่อมโยงระหว่างกฎหมายดังกล่าวกับกฎหมายมหาชนอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายวิธีการงบประมาณ กฎหมายวินัยการเงินการคลัง กฎหมายจัดซื้อจัดจ้าง กฎหมายตรวจเงินแผ่นดิน และกฎหมายป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริต ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการทำให้ยุทธศาสตร์ชาติส่งผลต่อการปฏิบัติราชการจริง

ในกรณีของ**สาธารณรัฐเกาหลี** พบว่าการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ระดับชาติอาศัยกฎหมายแม่บทเป็นฐานสำคัญในการกำหนดทิศทางของรัฐ โดยเฉพาะ Framework Act on Science and Technology ค.ศ. 2001 ซึ่งกำหนดให้รัฐบาลต้องกำหนดเป้าหมายและทิศทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระยะกลางและระยะยาว โดย มาตรา 7 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และ ICT จัดทำแผนแม่บทด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทุก 5 ปี และกำหนดให้แผนดังกล่าวต้องมีสาระเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเพิ่มการลงทุนการพัฒนากำลังคน การถ่ายทอดเทคโนโลยี การใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย และการพัฒนานวัตกรรมในระดับภูมิภาค นอกจากนี้ มาตรา 7 ยังให้หัวหน้าหน่วยงานส่วนกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนดำเนินการประจำปีให้สอดคล้องกับแผนแม่บท และให้มีการรวบรวมผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมาเพื่อนำเข้าสู่การพิจารณาของสภาที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งต้องรายงานแผนแม่บทต่อรัฐสภาด้วย โดยมาตรา 7-2 กำหนดให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การลงทุนระยะกลางและระยะยาวสำหรับโครงการวิจัยและพัฒนาแห่งชาติทุก 5 ปี โดยยุทธศาสตร์ดังกล่าวต้องกำหนดเป้าหมายการลงทุน สาขาการวิจัยและพัฒนา วิธีจัดสรรทรัพยากรการลงทุน และ

บทบาทระหว่างโครงการวิจัยของรัฐกับภาคเอกชน อีกทั้งกำหนดให้รัฐบาลนำยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบาย การดำเนินโครงการ และการปรับงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนมาตรา 8-2 กำหนดให้รัฐมนตรีจัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับแผนดำเนินการและผลสัมฤทธิ์ของแผนแม่บทยุทธศาสตร์การลงทุนระยะกลางและระยะยาว และแผนพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับท้องถิ่น เพื่อเสนอต่อรัฐสภาก่อนเปิดสมัยประชุมสามัญประจำปี ลักษณะดังกล่าวทำให้แผนระดับชาติของเกาหลีใต้ไม่หยุดอยู่เพียงการกำหนดเป้าหมายทางนโยบาย แต่มีทั้งแผนแม่บท แผนดำเนินการ การติดตามผลการรายงานต่อรัฐสภา และการเชื่อมโยงกับงบประมาณของรัฐ

นอกจากนี้ เกาหลีใต้ยังขยายการใช้กฎหมายแม่บทไปสู่ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน โดย Framework Act on Sustainable Development ค.ศ. 2022 กำหนดให้รัฐบาลต้องจัดทำยุทธศาสตร์พื้นฐานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับชาติ โดยมาตรา 7 กำหนดให้ยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีระยะเวลา 20 ปี และต้องทบทวนทุก 5 ปี โดยต้องคำนึงถึงเรื่องสำคัญหลายด้าน เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจและการจ้างงานที่เหมาะสม โครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืน การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน การลดความยากจน สุขภาวะ การศึกษา ความเท่าเทียม การรับมือวิกฤตภูมิอากาศ พลังงานสะอาด การอนุรักษ์ระบบนิเวศ และความร่วมมือระหว่างประเทศ ขณะเดียวกันมาตรา 8 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำ

ยุทธศาสตร์พื้นฐานระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระดับชาติ และต้องทบทวนทุก 5 ปี เช่นเดียวกัน ส่วนมาตรา 9 กำหนดให้หน่วยงานส่วนกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำแผนปฏิบัติการทุก 5 ปี เพื่อใช้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พื้นฐานดังกล่าว อีกทั้งกฎหมายฉบับนี้ยังให้ความสำคัญกับการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยมาตรา 11 กำหนดให้สภาการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งชาติตรวจสอบสถานะการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงานส่วนกลางทุก 2 ปี และส่งผลการตรวจสอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงหรือเพิ่มเติมแผนปฏิบัติการส่วนมาตรา 15 กำหนดให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน และให้มีการประเมินความยั่งยืนทุก 2 ปี ขณะที่มาตรา 16 กำหนดให้จัดทำรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งชาติทุก 2 ปี โดยรวบรวมผลการตรวจสอบการดำเนินงานและผลการประเมินความยั่งยืนแล้วรายงานต่อประธานาธิบดีก่อนเผยแพร่ต่อสาธารณะ นอกจากนี้ในมาตรา 17-19 ยังจัดให้มีการตั้งสภาการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งชาติ ซึ่งมีองค์ประกอบจากหลายภาคส่วน โดยกฎหมายกำหนดให้สมาชิกที่มีใช้เจ้าหน้าที่รัฐต้องมีจำนวนเกินกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด และให้สภาดังกล่าวมีหน้าที่พิจารณาเรื่องสำคัญ เช่น การจัดทำและแก้ไขยุทธศาสตร์พื้นฐาน แผนปฏิบัติการ การตรวจสอบผลการดำเนินการจัดทำตัวชี้วัดและการจัดทำรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งชาติ จึงเห็นได้ว่า กลไกของเกาหลีใต้มีทั้งมิติของรัฐ ผู้เชี่ยวชาญ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนประกอบกัน

ในด้านเทคโนโลยีเชิงยุทธศาสตร์ เกาหลีใต้ได้ตรา Special Act on the Promotion of National Strategic Technologies ค.ศ. 2023 เพื่อรองรับการพัฒนาเทคโนโลยีสำคัญของประเทศโดยตรง โดยมาตรา 5 กำหนดให้รัฐบาลต้องจัดทำแผนแม่บทระยะ 5 ปี เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองเทคโนโลยีเชิงยุทธศาสตร์ของชาติ โดยแผนดังกล่าวต้องระบุทิศทางพื้นฐาน เป้าหมาย วิธีตรวจสอบและประเมินผล การบูรณาการและประสานงานระหว่างหน่วยงานกลาง การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา การขยายการลงทุน การจัดการผลการวิจัย ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุตสาหกรรม สถาบันการศึกษา และสถาบันวิจัย รวมถึงความร่วมมือระหว่างประเทศ และมาตรา 6 กำหนดให้แผนแม่บทดังกล่าวต้องสอดคล้องกับแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนแม่บทด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ยุทธศาสตร์การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา แผนทรัพยากรทางปัญญา และแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยี ส่วนมาตรา 7 กำหนดให้มีแผนปฏิบัติการรายปีสำหรับเทคโนโลยีเชิงยุทธศาสตร์แต่ละสาขา และให้รัฐมนตรีรายงานผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมาและแผนของปีถัดไปต่อสภาที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทุกปี ซึ่งกฎหมายดังกล่าวยังมิได้จำกัดอยู่เฉพาะการจัดทำแผนและประเมินผลเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับทรัพยากร บุคลากร และความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้วย โดยมาตรา 23 กำหนดให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำนโยบายเพื่อฝึกอบรมและรักษาบุคลากรในสาขาเทคโนโลยีเชิงยุทธศาสตร์

มาตรา 24 เปิดทางให้รัฐบาลสำรวจแนวโน้มอุปสงค์และอุปทานของบุคลากร รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้บริหารจัดการข้อมูลบุคลากรในสาขาดังกล่าว มาตรา 25 กำหนดให้รัฐมนตรีสามารถกำหนดสถาบันการศึกษาเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีเชิงยุทธศาสตร์ได้ มาตรา 26 กำหนดมาตรการดึงดูดผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ เช่น การผ่อนคลายเป็นเงินภาษีและขั้นตอนการเข้าเมือง และมาตรา 29 กำหนดให้รัฐบาลส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเทคโนโลยีเชิงยุทธศาสตร์ เช่น การวิจัยร่วม การแลกเปลี่ยนบุคลากร การติดตามแนวโน้มระหว่างประเทศ และความร่วมมือกับรัฐบาลหรือองค์กรต่างประเทศ ดังนั้น การติดตามผลตามกฎหมายฉบับนี้จึงมิได้จำกัดอยู่เฉพาะการวัดความสำเร็จของแผน แต่เชื่อมโยงกับการพัฒนากำลังคนฐานข้อมูล การลงทุนการวิจัย และความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย จะเห็นได้ว่ากรณีของสาธารณรัฐเกาหลีช่วยชี้ให้เห็นความสำคัญของการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายแม่บท แผนแม่บท แผนปฏิบัติการ หน่วยงานกลาง การรายงานผลการทบทวนแผน และการจัดสรรทรัพยากรไว้ในลักษณะที่ต่อเนื่องกัน ขณะที่ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 เป็นฐานสำคัญอยู่แล้ว เพียงแต่การวิเคราะห์มาตรการของไทยจำเป็นต้องพิจารณาร่วมกับกฎหมายอื่นในระบบกฎหมายมหาชนด้วย เพื่อให้เห็นว่าการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติไม่ได้เกิดจาก

กฎหมายยุทธศาสตร์ชาติเพียงฉบับเดียว แต่เกิดจากการทำงานร่วมกันของกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการ งบประมาณ การคลัง การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจเงินแผ่นดิน และการป้องกันการทุจริต

ในกรณีของสาธารณรัฐสิงคโปร์ พบว่าแม้สิงคโปร์จะมีได้มีกฎหมายยุทธศาสตร์ชาติฉบับเดียวในลักษณะเดียวกับประเทศไทย แต่ใช้กฎหมายหลายฉบับทำหน้าที่เชื่อมโยงกันเพื่อให้แผนระดับชาติสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยเฉพาะ Public Sector (Governance) Act 2018 ซึ่ง มาตรา 4 ให้อำนาจรัฐมนตรีออกคำสั่งให้หน่วยงานภาครัฐปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลในเรื่องสำคัญ เช่น การบริหารบุคลากร การจัดการเอกสารราชการ การบริหารการเงินและทรัพยากร ความรับผิดชอบทางการเงิน การใช้หรือพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ การกำกับดูแลข้อมูล และการแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ มาตรา 5 ยังให้อำนาจรัฐมนตรีที่รับผิดชอบหน่วยงานของรัฐออกคำสั่งเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานนั้นได้ ขณะที่ มาตรา 9 และ 10 กำหนดรูปแบบและผลของคำสั่ง โดยคำสั่งอาจอยู่ในรูปแบบหนังสือเวียน คำสั่งหรือคำแนะนำ และหน่วยงานที่ได้รับคำสั่งต้องปฏิบัติตามตั้งแต่วันที่กำหนดไว้ในคำสั่งนั้น อย่างไรก็ตาม มาตรา 11 ได้วางข้อจำกัดไว้ว่า คำสั่งดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อกฎหมายอื่น และไม่กระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่มีกฎหมายรับรองความเป็นอิสระหรือหน้าที่ที่ถึงตุลาการของหน่วยงานรัฐ อีกทั้งกฎหมายฉบับดังกล่าวยังวางหลักเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลภาครัฐ โดย มาตรา 6 ให้อำนาจหน่วยงานภาครัฐแบ่งปันข้อมูลกับ

หน่วยงานภาครัฐอื่นได้ตามคำสั่งแบ่งปันข้อมูล แม้จะมีหน้าที่รักษาความลับตามกฎหมาย คอมมอนลอว์ก็ตาม แต่ไม่กระทบต่อความลับที่เกิดจากเอกสิทธิ์ทางกฎหมายหรือสัญญา ส่วนมาตรา 7 กำหนดความรับผิดชอบเจ้าหน้าที่เปิดเผยหรือใช้ข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ โดยไม่ได้รับอนุญาต และมาตรา 8 กำหนดความรับผิดชอบข้อมูลที่ถูกทำให้ไม่สามารถระบุตัวบุคคลกลับมาระบุตัวบุคคลใหม่โดยไม่ได้รับอนุญาต ลักษณะดังกล่าวทำให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของสิงคโปร์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การรายงานผลภายหลังเท่านั้น แต่มีเครื่องมือทางกฎหมายที่ใช้กำกับการปฏิบัติของหน่วยงาน ตั้งแต่ต้นทาง ทั้งในด้านการบริหารงาน การใช้ทรัพยากร และการจัดการข้อมูลของรัฐ

นอกจากนี้สิงคโปร์ยังใช้ Planning Act 1998 เป็นกลไกสำคัญในการแปลงเป้าหมายการพัฒนาประเทศไปสู่การใช้พื้นที่และโครงสร้างพื้นฐาน ในระยะยาว โดยมาตรา 8 กำหนดให้หน่วยงานที่มีอำนาจต้องทบทวนแผนแม่บท (Master Plan) อย่างน้อยทุก 5 ปี และเสนอรายงานการทบทวนพร้อมข้อเสนอแก้ไขแผนต่อรัฐมนตรี ซึ่งข้อเสนอแก้ไขแผนอาจเกี่ยวกับการเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การเปลี่ยนอัตราส่วนพื้นที่อาคาร การแก้ไขข้อความในแผน หรือการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ ส่วนมาตรา 10 ให้อำนาจรัฐมนตรีออกกฎเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหา และขั้นตอนการเสนอแก้ไข Master Plan รวมถึงกำหนดให้มีการเผยแพร่ข้อเสนอแก้ไขแผน เปิดให้ประชาชนตรวจดูแผน เปิดรับข้อคัดค้านหรือข้อเสนอแนะ และอาจจัดให้มีการไต่สวนหรือรับฟังความคิดเห็นก่อนแก้ไขแผนได้ และ

ในด้านการบังคับใช้ Planning Act 1998 กำหนดเครื่องมือทางปกครองไว้อย่างชัดเจน โดยมาตรา 25 ให้อำนาจหน่วยงานที่มีอำนาจออก Information Notice เพื่อเรียกให้เจ้าของ ผู้ครอบครอง หรือผู้เกี่ยวข้องกับที่ดินให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน การก่อสร้าง หรือเงื่อนไขการอนุญาต มาตรา 26 กำหนดความผิดกรณีไม่ปฏิบัติตาม Information Notice หรือให้ข้อมูลอันเป็นเท็จหรือทำให้เข้าใจผิด มาตรา 27 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบที่ดิน ถ่ายภาพ บันทึกเสียงหรือวิดีโอ และดำเนินการที่จำเป็นเพื่อตรวจสอบการฝ่าฝืนกฎหมาย ส่วนมาตรา 28 ให้อำนาจออก Enforcement Notice เพื่อสั่งให้แก้ไขหรือยุติการใช้ที่ดินที่ฝ่าฝืนกฎหมาย รวมถึงสั่งให้รื้อถอน เปลี่ยนแปลง หรือหยุดการใช้พื้นที่ได้ มาตรา 29 เปิดให้ผู้ได้รับผลกระทบ อุทธรณ์คำสั่งต่อรัฐมนตรี มาตรา 30 กำหนดโทษกรณีไม่ปฏิบัติตาม Enforcement Notice และมาตรา 31 ให้อำนาจรัฐเข้าดำเนินการแทนเมื่อผู้รับคำสั่งไม่ปฏิบัติตาม รวมทั้งเรียกคืนค่าใช้จ่ายจากผู้เกี่ยวข้องได้ จะเห็นได้ว่า การวางแผนของสิงคโปร์มิได้เป็นเพียงแผนทางนโยบาย แต่มีผลต่อการอนุญาต การควบคุม และการบังคับใช้ในทางปกครองโดยตรง

ส่วนในด้านงบประมาณและการใช้ทรัพยากรของรัฐ สิงคโปร์ใช้ Government Procurement Act 1997 และ Audit Act 1966 เป็นกลไกเสริม โดย Government Procurement Act 1997 เป็นกลไกควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยมาตรา 4 ให้อำนาจรัฐมนตรีประกาศกำหนดหน่วยงานหรือประเภทการจัดซื้อจัดจ้างที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายนี้ และมาตรา 6

ให้อำนาจรัฐมนตรีหรือกระเปียบเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น ข้อกำหนดทางเทคนิค ขั้นตอนการคัดเลือกผู้เสนอราคา ขั้นตอนการให้สัญญา และการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ขณะที่มาตรา 7 กำหนดให้หน่วยงานที่อยู่ภายใต้กฎหมายต้องปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว หากฝ่าฝืน ผู้ประกอบการที่ได้รับความเสียหายหรือเสี่ยงจะได้รับความเสียหายสามารถนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของ Government Procurement Adjudication Tribunal ได้ และสำหรับกลไกการทักท้วงการจัดซื้อจัดจ้าง มาตรา 8 กำหนดให้มี Government Procurement Adjudication Tribunal เป็นองค์กรพิจารณาข้อพิพาท มาตรา 12 กำหนดให้ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะทักท้วงต้องยื่นคำทักท้วงภายใน 15 วันนับแต่วันที่เกิดข้อเท็จจริงอันเป็นฐานแห่งการทักท้วง มาตรา 16 ให้อำนาจ Tribunal สั่งระงับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างหรือการดำเนินการตามคำตัดสินของหน่วยงานไว้ชั่วคราว และมาตรา 18 ให้อำนาจ Tribunal สั่งเพิกถอนการตัดสินใจของหน่วยงานสั่งให้ดำเนินการใหม่ แก้ออกเอกสาร หรือชดเชยค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างแก่ผู้ประกอบการได้ ลักษณะดังกล่าวทำให้การใช้จ่ายของรัฐอยู่ภายใต้หลักความโปร่งใส การแข่งขันที่เป็นธรรม และการตรวจสอบได้

ในขณะเดียวกัน Audit Act 1966 วางกลไกตรวจสอบภายหลังการใช้จ่ายงบประมาณ โดยมาตรา 3 กำหนดให้บัญชีของหน่วยงานรัฐบาล ศาล และรัฐสภาต้องได้รับการตรวจสอบและรายงานโดย Auditor-General และให้ Auditor-General มีสิทธิเข้าถึงสมุดบัญชีเอกสาร รายงาน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบัญชีดังกล่าว

รวมทั้งต้องจัดทำรายงานเสนอต่อประธานาธิบดีเพื่อให้เสนอต่อรัฐสภา ส่วนมาตรา 5 กำหนดให้ Auditor-General ตรวจสอบว่ามีการดำเนินการอย่างเหมาะสมในการเก็บรักษาเงินของรัฐ การเบิกจ่ายเงิน การมีหลักฐานประกอบการจ่ายเงิน และการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายว่าด้วยวิธีการทางการเงิน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องหรือไม่ นอกจากนี้ มาตรา 6 ยังให้อำนาจ Auditor-General เรียกคำชี้แจง เรียกเอกสารเข้าตรวจสอบสถานที่ ตรวจสอบหรือคัดสำเนาเอกสาร และตรวจสอบทรัพย์สินหรือข้อมูลที่อยู่ภายใต้การตรวจสอบได้ ขณะที่มาตรา 8 กำหนดให้มีการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอต่อประธานาธิบดีและรัฐสภา และหากพบความผิดปกติร้ายแรงเกี่ยวกับบัญชีหรือการเก็บรักษาเงิน และทรัพย์สินของรัฐ Auditor-General ต้องแจ้งต่อปลัดกระทรวงการคลังโดยทันที อีกทั้งยังสามารถให้ข้อเสนอแนะหรือข้อสังเกตเกี่ยวกับบัญชีสาธารณะ เงินของรัฐ และทรัพย์สินของรัฐได้ กลไกดังกล่าวสะท้อนว่า การใช้จ่ายงบประมาณของสิงคโปร์มิได้สิ้นสุดเพียงการอนุมัติโครงการ การทำสัญญา หรือการจัดซื้อจัดจ้างเท่านั้น แต่ยังอยู่ภายใต้การตรวจสอบภายหลัง ทั้งในด้านความถูกต้องของบัญชี ความชอบด้วยกฎหมายของการเบิกจ่าย หลักฐานประกอบการใช้เงิน และการรายงานต่อฝ่ายนิติบัญญัติ เมื่อพิจารณาร่วมกับ Government Procurement Act 1997 จึงเห็นได้ว่า สิงคโปร์มีมาตรการควบคุมการใช้ทรัพยากรของรัฐตั้งแต่ขั้นการจัดซื้อจัดจ้าง ไปจนถึงการตรวจสอบภายหลังการใช้จ่าย ซึ่งช่วยให้การดำเนินนโยบายและโครงการของรัฐอยู่ภายใต้หลักความโปร่งใส ความคุ้มค่า และความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย จะเห็นได้ว่า สาธารณรัฐสิงคโปร์ แม้จะมีได้มีกฎหมายยุทธศาสตร์ชาติฉบับเดียวในลักษณะเดียวกับประเทศไทย แต่สิงคโปร์ใช้กฎหมายหลายฉบับทำหน้าที่เชื่อมโยงกัน ตั้งแต่ Public Sector (Governance) Act 2018 ที่ให้อำนาจฝ่ายบริหาร กำกับการทำงานของหน่วยงานรัฐ Planning Act 1998 ที่แปลงเป้าหมายการพัฒนาประเทศไปสู่การใช้พื้นที่และโครงสร้างพื้นฐาน Government Procurement Act 1997 ที่ควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง และ Audit Act 1966 ที่ตรวจสอบการใช้จ่ายและผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงานรัฐ กลไกดังกล่าวจึงเป็นตัวอย่างของการใช้กฎหมายหลายฉบับรองรับการดำเนินยุทธศาสตร์ในทางปฏิบัติ ซึ่งเมื่อนำมาเทียบกับประเทศไทย ควรใช้เป็นฐานในการอธิบายว่า กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ วินัยการเงินการคลัง การจัดซื้อจัดจ้าง และการตรวจเงินแผ่นดินมีบทบาทสนับสนุนพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 อย่างไรมากกว่าจะพิจารณากฎหมายยุทธศาสตร์ชาติเพียงอย่างเดียว

ส่วนสหราชอาณาจักรพบว่า การดำเนินการตามแผนระดับชาติไม่ได้อาศัยกฎหมายยุทธศาสตร์ชาติฉบับเดียว แต่ใช้กฎหมายและมาตรการหลายด้านเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ดิจิทัล โครงสร้างพื้นฐาน ไปจนถึงความมั่นคง โดยมีกรอบสำคัญ เช่น Industrial Strategy ซึ่งกำหนดทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมระยะยาว และกลุ่มอุตสาหกรรมศักยภาพสูงของประเทศ (UK Government, 2025, pp.34-35) ควบคู่

กับ UK Digital Strategy และ National Data Strategy ซึ่งมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล โครงสร้างพื้นฐานข้อมูล และการใช้ข้อมูลภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ (Department for Science, Innovation and Technology and Department for Digital, Culture, Media & Sport, 2022; Department for Science, Innovation and Technology and Department for Digital, Culture, Media & Sport, 2019) ส่วนด้านความมั่นคง รัฐบาลใช้ Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy เป็นกรอบกำหนดทิศทางด้านความมั่นคง การต่างประเทศ และบทบาทของสหราชอาณาจักรในเวทีระหว่างประเทศ (Cabinet Office, 2021)

ลักษณะสำคัญของสหราชอาณาจักรคือ การทำให้ยุทธศาสตร์ระดับชาติผูกโยงกับกฎหมายที่ใช้ควบคุมการตัดสินใจของรัฐในแต่ละช่วงของการดำเนินนโยบาย กล่าวคือ ในด้านการวางแผนพื้นที่และโครงสร้างพื้นฐาน มี National Planning Policy Framework เป็นกรอบนโยบายที่กำหนดแนวทางการใช้ที่ดิน การพัฒนาเมือง และการลงทุนให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาระดับชาติ (Ministry of Housing, Communities & Local Government, 2024, pp.6-9) ขณะเดียวกัน Planning Act 2008 ทำหน้าที่รองรับการอนุมัติโครงการโครงสร้างพื้นฐานระดับชาติ โดยเฉพาะโครงการที่มีผลกระทบสูงและต้องผ่านกระบวนการก่อนยื่นคำขอ รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย (Ministry of Housing, Communities and Local Government and

Department for Levelling Up, Housing and Communities, 2024) ในด้านการใช้จ่ายภาครัฐ สหราชอาณาจักรใช้ Procurement Act 2023 และกลไกการตรวจสอบของ National Audit Office เพื่อควบคุมความคุ้มค่า ความโปร่งใส และผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่ใช้งบประมาณของรัฐ (National Infrastructure & Service Transformation Authority, 2025, pp.5-6)

ในด้านดิจิทัลและข้อมูล สหราชอาณาจักรมี Central Digital and Data Office เป็นหน่วยงานกลางในการกำหนดมาตรฐานด้านข้อมูลและเทคโนโลยีของรัฐบาล รวมทั้งกำหนด Roadmap for Digital and Data 2022-2025 เพื่อให้หน่วยงานรัฐดำเนินการด้านดิจิทัลไปในทิศทางเดียวกัน (Central Digital & Data Office, 2023) นอกจากนี้ ระบบ Technology Code of Practice และ Spend Controls ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือคัดกรองโครงการดิจิทัลของหน่วยงานรัฐก่อนการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อให้การลงทุนด้านเทคโนโลยีสอดคล้องกับมาตรฐานกลางและเกิดความคุ้มค่า (Government Digital Service, 2025) ขณะเดียวกัน กฎหมายเฉพาะด้านหลายฉบับยังถูกนำมาใช้เป็นกลไกกำกับติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐอย่างต่อเนื่อง โดย Investigatory Powers Act 2016 มาตรา 229 กำหนดให้ Investigatory Powers Commissioner มีหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวน และประเมินการใช้อำนาจสืบสวน การดักจับข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงข้อมูลการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสอดส่องของหน่วยงานรัฐผ่านการตรวจสอบ การตรวจเยี่ยม และการ

สอบสวน รวมทั้งต้องติดตามความเพียงพอของมาตรการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของประชาชน ขณะที่มาตรา 231 กำหนดให้มีการแจ้งบุคคลที่ได้รับผลกระทบเมื่อพบความผิดพลาดร้ายแรงจากการใช้อำนาจดังกล่าวในกรณี ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์สาธารณะ และมาตรา 234 กำหนดให้จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อ นายกรัฐมนตรีเพื่อเผยแพร่และเสนอต่อรัฐสภา โดยรายงานดังกล่าวต้องครอบคลุมสถิติ การใช้อำนาจผลการตรวจสอบ ข้อผิดพลาดที่พบ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำกับดูแลการใช้อำนาจของรัฐ

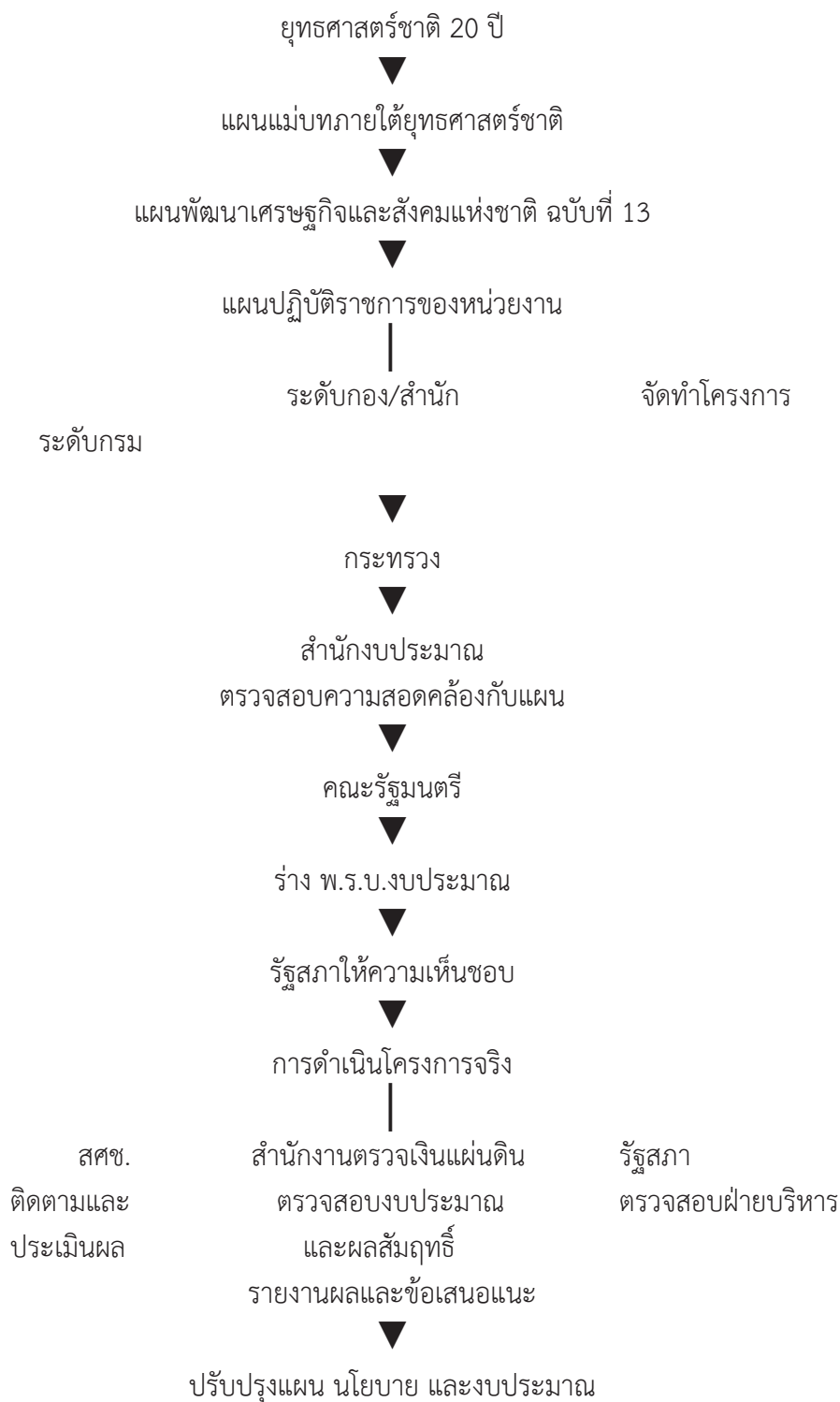
ส่วน Digital Economy Act 2017 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแบ่งปัน ข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยวางเงื่อนไขเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ในการใช้ข้อมูล ความจำเป็นในการเปิดเผยข้อมูล และมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยของข้อมูล เพื่อให้การใช้ข้อมูลภาครัฐสามารถสนับสนุน การกำหนดนโยบายและการให้บริการสาธารณะ ได้โดยไม่กระทบต่อสิทธิของประชาชนเกินสมควร นอกจากนี้ Data Protection Act 2018 ยังให้อำนาจแก่ Information Commissioner's Office (ICO) ในการกำหนดมาตรฐานและกำกับดูแลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยมาตรา 121-123 กำหนดให้จัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการแบ่งปันข้อมูล การตลาดทางตรง และการออกแบบบริการดิจิทัลที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ขณะที่มาตรา 149-153 ให้อำนาจ Information Commissioner's Office (ICO) ออกคำสั่ง บังคับให้แก้ไขการประมวลผลข้อมูลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย สั่งระงับการประมวลผลข้อมูล

หรือกำหนดมาตรการแก้ไขการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลได้ และสำหรับการกำกับดูแลพื้นที่ออนไลน์ Online Safety Act 2023 ได้กำหนดให้องค์กรกำกับดูแลด้านการสื่อสารของสหราชอาณาจักร หรือ Office of Communications (Ofcom) เป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยมาตรา 11 และมาตรา 12 กำหนดให้ผู้ให้บริการต้องประเมินความเสี่ยงและจัดมาตรการคุ้มครองเด็กจากเนื้อหาที่เป็นอันตราย มาตรา 36 และมาตรา 37 กำหนดให้ผู้ให้บริการประเมินว่าบริการของตนมีโอกาสเข้าถึงโดยเด็กหรือไม่ ส่วนมาตรา 38 และมาตรา 39 กำหนดหน้าที่ในการป้องกันโฆษณาหลอกลวงและการฉ้อโกงออนไลน์ ขณะที่มาตรา 103-105 ให้อำนาจ Office of Communications (Ofcom) เรียกข้อมูลแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และดำเนินการสอบสวนเมื่อพบว่าผู้ให้บริการอาจไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมาย ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สหราชอาณาจักรมิได้อาศัยเพียงการกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ระดับชาติเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงการดำเนินนโยบายเข้ากับกลไกด้านข้อมูล เทคโนโลยี การกำกับดูแล

และการตรวจสอบโดยองค์กรอิสระอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐและผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องได้ในทางปฏิบัติ

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย จะเห็นได้ว่า สหราชอาณาจักรได้แสดงให้เห็นรูปแบบการใช้กฎหมายและมาตรการหลายด้านรองรับยุทธศาสตร์ในแต่ละมิติ ทั้งด้านการวางแผนพื้นที่โครงสร้างพื้นฐาน การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบงบประมาณ ข้อมูล และความมั่นคงดิจิทัล โดยมีกลไกตรวจสอบของรัฐสภาและหน่วยงานอิสระเป็นส่วนสำคัญในการประเมินความคุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ของโครงการของรัฐ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทย ประเด็นสำคัญจึงไม่ใช่ว่าไทยไม่มีเครื่องมือทางกฎหมาย หากแต่ควรพิจารณาว่าเครื่องมือที่มีอยู่ในกฎหมายไทยหลายฉบับสามารถเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติได้ชัดเจนเพียงใด และผลการติดตามประเมินผลตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 สามารถถูกนำไปใช้ในกระบวนการบริหาร งบประมาณ และการตรวจสอบความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐได้มากน้อยเพียงใด

แผนภาพที่ 1 : ความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ กระบวนการงบประมาณ และกลไกการกำกับตรวจสอบของรัฐ

ตารางที่ 1 : เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดและการบังคับใช้ยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยกับต่างประเทศ

ประเด็นเปรียบเทียบ	ประเทศไทย	สาธารณรัฐสิงคโปร์	สาธารณรัฐเกาหลี	สหราชอาณาจักร
ฐานอำนาจตามกฎหมาย	รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 และ พ.ร.บ.การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ	ใช้กฎหมายหลายฉบับ เช่น Public Sector (Governance) Act 2018 และ Planning Act เพื่อกำกับการดำเนินงานของภาครัฐ	อาศัยกฎหมายแม่บท (Framework Acts) เพื่อกำหนดทิศทาง การพัฒนา การจัดทำแผน และการติดตามประเมินผลในแต่ละด้าน	ใช้กฎหมายและมาตรการหลายด้าน เช่น Planning Act 2008 และ Procurement Act 2023 เพื่อเชื่อมโยงยุทธศาสตร์กับการดำเนินงานของรัฐ
ผลผูกพันทางกฎหมาย	หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และแผนระดับต่าง ๆ	เชื่อมโยงแผนกับการกำกับการบริหารและการดำเนินงานของรัฐบาล	เชื่อมโยงแผนกับการจัดทำแผนปฏิบัติการและการจัดสรรทรัพยากร	เชื่อมโยงแผนกับกฎหมายและมาตรการเฉพาะด้าน
กลไกกำกับติดตาม และประเมินผล	สศช. เป็นหน่วยงานกลางในการติดตามตรวจสอบ และรายงานผลต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี และรัฐสภา	ใช้การกำกับภายในฝ่ายบริหารร่วมกับระบบตรวจสอบของรัฐ	มีองค์กรกลางตามกฎหมายแม่บททำหน้าที่ติดตามประเมินผล และทบทวนแผนอย่างต่อเนื่อง	ใช้ทั้งองค์กรอิสระและหน่วยงานกลางตรวจสอบ และรายงานต่อรัฐสภา
ความเชื่อมโยงกับกระบวนการงบประมาณ	กฎหมายกำหนดให้การจัดทำงบประมาณต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แต่ยังไม่กำหนดผลของการประเมินต่อการจัดสรรงบประมาณอย่างชัดเจน	เชื่อมโยงการดำเนินงานของหน่วยงานกับการใช้ทรัพยากรและงบประมาณของรัฐ	เชื่อมโยงแผนระดับชาติกับการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรภาครัฐโดยตรง	เชื่อมโยงผ่านระบบการคลัง การจัดซื้อจัดจ้าง และการตรวจสอบความคุ้มค่าของการใช้จ่าย

ความรับผิด และมาตรการ บังคับใช้	มาตรา 25-26 กำหนด กลไกการแก้ไข การ รายงาน และความรับผิด ของผู้บริหารหน่วยงาน ของรัฐ	คณะรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง (Ministry of Finance: MOF) และ Smart Nation and Digital Government Group (SNDGG) มีอำนาจ กำหนดแนวนโยบาย ออกคำสั่งส่วนกลาง และกำกับการ ดำเนินงานของ หน่วยงานของรัฐให้ เป็นไปตาม ยุทธศาสตร์ชาติ	National Science and Technology Council (NSTC) และองค์กรตาม กฎหมายแม่บท เช่น Sustainable Development Council มีอำนาจ กำหนดแผน กำกับ ติดตาม และประเมิน ผล พร้อมทั้งสามารถ เสนอหรือกำหนด มาตรการตามที่ กฎหมายบัญญัติ	Cabinet Office, Central Digital and Data Office (CDDO) และ National Audit Office (NAO) มี อำนาจกำหนดมาตรฐาน กำกับติดตาม ตรวจสอบ และรายงานผลต่อรัฐสภา รวมทั้งองค์กรกำกับ เฉพาะด้าน เช่น Information Commis- sioner's Office (ICO) และ Ofcom ซึ่งมีอำนาจ ออกคำสั่งและมาตรการ บังคับใช้ตามกฎหมาย
--	---	---	---	--

7. สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้ยุทธศาสตร์ชาติ มีฐานะเป็นกรอบในการกำหนดนโยบาย แผน และการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งได้วางกลไกสำหรับการติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ไว้โดยเฉพาะ นอกจากนี้ ระบบกฎหมายไทย ยังมีกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องรองรับการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ชาติในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย ว่าด้วยงบประมาณ กฎหมายวินัยการเงินการคลัง กฎหมายตรวจเงินแผ่นดิน กฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต และกฎหมายเกี่ยวกับ ความรับผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมิได้ขาดฐานทางกฎหมาย หรือกลไกของรัฐในการกำกับการดำเนินการ ตามยุทธศาสตร์ชาติ

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่า ประเด็น สำคัญมิได้อยู่ที่การไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมาย รองรับยุทธศาสตร์ชาติ หากแต่อยู่ที่ความสัมพันธ์ ระหว่างกลไกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตาม ยุทธศาสตร์ชาติยังไม่ปรากฏความเชื่อมโยงที่ ชัดเจนเพียงพอในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการ เชื่อมโยงระหว่างผลการติดตามและประเมินผล ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 กับกระบวนการบริหารราชการ การจัดสรรงบประมาณ การพิจารณาโครงการของรัฐ และการกำหนดความรับผิดของหน่วยงานหรือ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ผลการประเมิน ยังมีลักษณะเป็นข้อมูลหรือข้อเสนอแนะเชิง นโยบายมากกว่าการเป็นกลไกที่สามารถส่งผล ต่อการตัดสินใจของหน่วยงานของรัฐได้อย่าง เป็นรูปธรรม

ผลการศึกษาข้างชี้ให้เห็นว่า แม้พระราชบัญญัติ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 จะ

กำหนดกลไกการติดตามและประเมินผลไว้ในมาตรา 23 ถึงมาตรา 27 แต่กฎหมายยังมิได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินดังกล่าวกับมาตรการทางบริหารหรือทางงบประมาณไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้ยังไม่ปรากฏกลไกที่สามารถนำผลการประเมินไปใช้ประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ การกำกับ การดำเนินงาน หรือการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารหน่วยงานของรัฐโดยตรง ในขณะเดียวกัน มาตรา 26 ซึ่งเป็นมาตรการสำคัญเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้บริหารหน่วยงานของรัฐ กลับมีลักษณะเป็นมาตรการในชั้นปลาย ที่มีเงื่อนไขการบังคับใช้ค่อนข้างเข้มงวด และเกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและเจตนาในระดับสูง อีกทั้งกฎหมายยังมิได้กำหนดหลักเกณฑ์หรือแนวทางในการตีความคำว่า “จงใจ” และ “ไม่มีเหตุอันสมควร” ไว้อย่างชัดเจน ทำให้การบังคับใช้มาตรา 26 อาจแตกต่างกันไปตามดุลพินิจของหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในทางปฏิบัติเป็นไปได้โดยยากเมื่อเทียบกับลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งในหลายกรณีอาจเป็นเพียงความบกพร่องในการบริหาร การวางแผน หรือการกำหนดลำดับความสำคัญของทรัพยากร มากกว่าการกระทำโดยทุจริตหรือการใช้อำนาจโดยมิชอบ นอกจากนี้ แม้พระราชบัญญัติการ จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและ แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐผ่านระบบสารสนเทศกลางตามมาตรา 27 อันเป็นกลไกที่ช่วยส่งเสริมความโปร่งใสและการตรวจสอบภาครัฐ แต่การมีส่วนร่วมดังกล่าว

ยังมีลักษณะเป็นกลไกสนับสนุนมากกว่ากลไกที่ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายโดยตรงต่อการ ตัดสินใจหรือการกำหนดมาตรการแก้ไขของ หน่วยงานของรัฐ จึงยังเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความชอบธรรมและ ประสิทธิภาพของระบบติดตามและประเมินผล ในระยะยาว รวมทั้งเสริมสร้างความโปร่งใสและ การยอมรับของสาธารณชนต่อกระบวนการกำกับ ติดตามยุทธศาสตร์ชาติ

เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายมหาชน จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัญหาของกฎหมายไทยในเรื่องนี้ มิใช่ปัญหาการขาดมาตรการทางกฎหมาย หากแต่เป็นปัญหาความไม่ชัดเจนของการเชื่อมโยง ระหว่างมาตรการที่มีอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ให้สามารถทำงานสอดประสานกันได้อย่าง มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ กลไกการติดตามและ ประเมินผลยังไม่เชื่อมโยงกับกลไกทางบริหาร และงบประมาณอย่างเพียงพอ ขณะที่มาตรการ ความรับผิดชอบตามกฎหมายกลับถูกกำหนดไว้ใน ลักษณะที่เข้มงวดในชั้นท้าย ส่งผลให้โครงสร้าง ของมาตรการทางกฎหมายขาดความต่อเนื่อง และยังไม่สอดคล้องกับลักษณะของปัญหา ในแต่ละระดับเท่าที่ควร นอกจากนี้ กฎหมายยัง มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการแยกแยะ ระหว่างกรณีที่เป็นเพียงข้อบกพร่องในการ ดำเนินงานกับกรณีที่เป็นการไม่ปฏิบัติตาม ยุทธศาสตร์ชาติในสาระสำคัญ อันอาจนำไปสู่ ความไม่แน่นอนในการบังคับใช้กฎหมายได้

นอกจากนี้ ผลการศึกษาายังแสดงให้เห็นว่า การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติให้มีระยะเวลา บังคับใช้ถึง 20 ปี แม้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาประเทศ แต่

เมื่อพิจารณาพร้อมกับกระบวนการทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ชาติ ย่อมเป็นประเด็นที่ควรพิจารณาถึงความเหมาะสมในการรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีในระยะยาว เพื่อให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติสามารถรักษาสมดุลระหว่างความต่อเนื่องของนโยบายและความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

เมื่อเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร พบว่าประเทศเหล่านี้มิได้อาศัยเพียงการกำหนดแผนหรือยุทธศาสตร์ระดับชาติให้มีสถานะทางกฎหมายเท่านั้น แต่ได้ออกแบบกลไกที่เชื่อมโยงระหว่างแผนระดับชาติ การบริหารราชการ การจัดสรรงบประมาณ การติดตามประเมินผล และความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐไว้อย่างต่อเนื่อง สาธารณรัฐเกาหลีใช้กฎหมายแม่บท (Framework Acts) เป็นฐานในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา พร้อมกำหนดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่กำกับ ติดตาม และเชื่อมโยงผลการประเมินเข้ากับการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ ขณะที่สาธารณรัฐสิงคโปร์ใช้กฎหมายหลายฉบับทำงานร่วมกันในการกำกับการบริหารราชการ การใช้จ่ายงบประมาณ และการประเมินผล การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ส่วนสหราชอาณาจักรให้น้ำหนักกับการควบคุมทางการคลัง การตรวจสอบโดยรัฐสภา และการประเมินผลผ่านองค์กรตรวจสอบอิสระ ซึ่งทำให้ผลการติดตามและประเมินผลสามารถส่งผลต่อการตัดสินใจของรัฐในทางปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ผลการเปรียบเทียบดังกล่าวแสดงให้เห็น

ว่า ความแตกต่างสำคัญระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศมิได้อยู่ที่การมีหรือไม่มีกฎหมายรองรับยุทธศาสตร์ระดับชาติ เนื่องจากประเทศไทยเองก็มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีกหลายฉบับรองรับอยู่แล้ว หากแต่อยู่ที่ระดับความเชื่อมโยงระหว่างกลไกต่าง ๆ โดยเฉพาะการนำผลการติดตามและประเมินผลไปใช้ในการกำหนดงบประมาณ การกำกับการดำเนินงาน และการประเมินความรับผิดชอบของผู้บริหารหน่วยงานของรัฐ ซึ่งยังไม่ปรากฏความชัดเจนเท่าที่ควรในระบบกฎหมายไทย จากผลการศึกษาจึงอาจกล่าวได้ว่า ปัญหาของกฎหมายไทยในเรื่องนี้มีใช่ปัญหาการขาดยุทธศาสตร์ชาติ หรือขาดฐานทางกฎหมายรองรับ หากแต่เป็นปัญหาการออกแบบความสัมพันธ์ระหว่างกลไกทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สามารถทำงานเชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ แม้จะมีกลไกการติดตามและประเมินผล กลไกงบประมาณ กลไกตรวจสอบทางการคลัง และกลไกความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่แล้ว แต่ผลการดำเนินงานของแต่ละกลไกยังไม่ถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ จึงทำให้ยุทธศาสตร์ชาติยังไม่สามารถส่งผลต่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย การจัดสรรทรัพยากร และความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐได้อย่างเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร

โดยอาศัยผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบดังกล่าว ข้อเสนอในบทความนี้จึงมุ่งเน้นการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายที่ใช้กำกับให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามยุทธศาสตร์

ชาติให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มากกว่าการปรับเปลี่ยนสถานะทางกฎหมาย ของยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ แนวทางการปรับปรุง สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

(1) ควรปรับปรุงกลไกการติดตามและ ประเมินผลให้สามารถเชื่อมโยงผลการประเมิน ไปสู่การดำเนินการแก้ไขของหน่วยงานของรัฐได้ อย่างชัดเจนมากขึ้น โดยอาจกำหนดให้หน่วยงาน ที่ได้รับข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะจากการประเมิน ต้องจัดทำแผนหรือรายงานผลการดำเนินการ แก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ เพื่อให้ ผลการติดตามและประเมินผลสามารถนำไปสู่ การปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานของ รัฐได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

(2) ควรนำกลไกทางงบประมาณมาใช้เป็น เครื่องมือสำคัญในการกำกับ โดยกำหนดให้ผล การประเมินความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เป็นองค์ประกอบในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ รายจ่ายประจำปี เพื่อให้การดำเนินโครงการและ การใช้ทรัพยากรของรัฐสอดคล้องกับเป้าหมาย ของยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรม

(3) ควรปรับปรุงรูปแบบความรับผิดชอบให้ เหมาะสมกับลักษณะของการดำเนินงานทาง นโยบาย โดยแก้ไขมาตรา 26 ให้แยกกรณี ความบกพร่องในการบริหารออกจากกรณีการ

กระทำโดยมิชอบ และกำหนดให้ใช้กลไก ความรับผิดชอบทางปกครองหรือความรับผิดชอบตาม ผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารเป็นหลัก แทน การกำหนดความรับผิดชอบในวินัยร้ายแรงหรือทาง อาญาในทุกกรณี

(4) ควรกำหนดให้ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญ ของการประเมินผลการปฏิบัติงาน (KPIs) ของ ผู้บริหารระดับสูงของรัฐ เพื่อให้เกิดความ รับผิดชอบในผลลัพธ์ และสร้างแรงจูงใจให้ หน่วยงานของรัฐดำเนินงานภายใต้กรอบ ยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง

(5) ควรพัฒนาระบบติดตามและประเมินผล ให้มีลักษณะต่อเนื่องและตรวจสอบได้ โดย กำหนดให้มีหน่วยประเมินที่มีความเป็นกลาง และมีกลไกการรายงานผลต่อรัฐสภาและ สาธารณะ เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและความ น่าเชื่อถือของกระบวนการกำกับดูแล

(6) ควรปรับแนวทางการกำหนดกรอบ เวลาของยุทธศาสตร์ชาติให้มีความยืดหยุ่น มากขึ้น โดยเชื่อมโยงกับแผนระยะกลางที่ สามารถปรับปรุงได้ตามกรอบนโยบายหรือสภาพ เศรษฐกิจ เพื่อรักษาสมดุลระหว่างความต่อเนื่อง ของการพัฒนาและความสามารถในการปรับตัว ต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง □

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ปัญญาธิรา รอดผล. (2562). การนำระบบ eMENSCR มาใช้ในจังหวัดฉะเชิงเทรา กรณีศึกษา
จังหวัดฉะเชิงเทรา. (หน้า 3-7). ค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2568. จาก [https://www3.
ru.ac.th/mpa-abstract/files/2562_1597914364_6114832038.pdf](https://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2562_1597914364_6114832038.pdf).
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2564). ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานบางประการของกฎหมายปกครอง.
กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ศาสตราจารย์ ดร. วิจัยนุกมล. (2567). การกิจและดำเนินการกิจฝ่ายปกครอง. ใน เอกสารคำบรรยายวิชา
กฎหมายปกครอง. (หน้า 13). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2562). คติปกครองว่าด้วยอายุของอธิการบดีในมหาวิทยาลัยของรัฐ. รายงาน
การศึกษานโยบายสาธารณะ โครงการวิจัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2565). คู่มือการจัดทำ
แผนระดับที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ไอลอว์. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ใคร ทำไมคนทั่วไปไม่มีส่วนร่วม. ค้นเมื่อ 8 ตุลาคม
2568. จาก <https://www.ilaw.or.th/articles/2525>.

ภาษาอังกฤษ

- Cabinet Office. (2021). Policy paper Global Britain in a Competitive Age: the
Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign
Policy. Retrieved October 8, 2025, from [https://www.gov.uk/government/
publications/global-britain-in-a-competitive-age-the-integrated-review-
of-security-defence-development-and-foreign-policy/global-britain-in-a-
competitive-age-the-integrated-review-of-security-defence-development-
and-foreign-policy](https://www.gov.uk/government/publications/global-britain-in-a-competitive-age-the-integrated-review-of-security-defence-development-and-foreign-policy/global-britain-in-a-competitive-age-the-integrated-review-of-security-defence-development-and-foreign-policy).
- Central Digital & Data Office. (2023). Policy paper Transforming for a digital future:
2022 to 2025 roadmap for digital and data - updated September 2023.
Retrieved October 8, 2025, from [https://www.gov.uk/government/publica
tions/roadmap-for-digital-and-data-2022-to-2025/transforming-for-a-digital-
future-2022-to-2025-roadmap-for-digital-and-data](https://www.gov.uk/government/publications/roadmap-for-digital-and-data-2022-to-2025/transforming-for-a-digital-future-2022-to-2025-roadmap-for-digital-and-data).

- Cheong, I., and Cho, J. (2024). Digital Government in the Republic of Korea: Evaluation and Challenges. In Chen, L. and F. Kimura (eds.) **Empowering Online Public Service in Asia: The Digital Frontier**. (p.177-197). Jakarta: ERIA.
- Department for Science, Innovation and Technology and Department for Digital, Culture, Media & Sport. (2022). **Policy paper UK Digital Strategy**. Retrieved October 8, 2025, from <https://www.gov.uk/government/publications/uk-digital-strategy/uk-digital-strategy>
- Department for Science, Innovation and Technology and Department for Digital, Culture, Media & Sport. (2019). **Guidance National Data Strategy**. Retrieved October 8, 2025, from <https://www.gov.uk/guidance/national-data-strategy>
- Digital Government Blueprint. (2020). **A Singapore Government that is Digital to the Core, and Serves with Heart**. (1-22). Retrieved October 8, 2025, from <https://file.go.gov.sg/digitalgovernmentblueprint.pdf>.
- Government Digital Service. (2025). **Digital and technology spend control version 6**. Retrieved October 8, 2025, from <https://www.gov.uk/government/publications/digital-and-technology-spend-control-version-6/digital-and-technology-spend-control-version-6>.
- Jean-Claude Ricci and Frédéric Lombard. (2024). **Droit administratif**, Paris: Hachette Livre.
- Ministry of Housing, Communities & Local Government. (2024). **National Planning Policy Framework**. Retrieved October 8, 2025, from https://assets.publishing.service.gov.uk/media/67aafe8f3b41f783cca46251/NPPF_December_2024.pdf
- Ministry of Housing, Communities and Local Government and Department for Levelling Up, Housing and Communities. (2024). **Planning Act 2008: Pre-application stage for Nationally Significant Infrastructure Projects**. Retrieved October 8, 2025, from <https://www.gov.uk/guidance/planning-act-2008-pre-application-stage-for-nationally-significant-infrastructure-projects>
- National Infrastructure & Service Transformation Authority. (2025). **UK Infrastructure: A 10 Year Strategy**. UK: Crown copyright.
- OECD. (2014). **Regulatory Enforcement and Inspections**. (p. 38-59.). Retrieved October 8, 2025, from <http://dx.doi.org/10.1787/9789264208117-en>

- United Nations Environment Programme. (2016). **Mainstreaming Environment and Climate for Poverty Reduction and Sustainable Development**. (p. 41-44). Retrieved October 8, 2025, from <https://www.undp.org/publications/mainstreaming-environment-and-climate-poverty-reduction-and-sustainable-development>
- UK Government. (2025). **The UK's Modern Industrial Strategy 2025**. (34-35). Retrieved October 8, 2025, from <https://www.gov.uk/government/collections/the-uks-modern-industrial-strategy-2025>.